

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת נשא

ט' בסיוון

קריאת התורה: לפי 'מנהג מדינתנו' (חומש 'תורה תמימה'), ההפסקות בין העליות שונות מהנהוג ברוב החומשים, והן כדלהלן: שני מתחיל: 'בני מררי' (ד, כט).

שביעי (וגם קריאת שיעור חומש היומי בשיעורי חת"ת, וכן להקוראים שוב את ה'שביעי' שמו"ת לפני תפילת שחרית כמנהג רבותינו נשיאינו) מתחיל: 'זאת חנוכת המזבח' (ז, פג).

אין אומרים 'אב הרחמים'.

* **בכל שבת קודש:** אמירת שיעור התהילים - אחר עלינו, ואחר-כך אמירת 'ולקחת סולת' ר"ש זכירות².

(1) שהרבי השתמש בו בקביעות לשמיעת קריאת התורה ולאמירת ההפסרה, וההפסקות שבו (ועד"ז בחומש 'עמק דבר' להנצי"ב, דודו של בעל הת"ת) הן 'מנהג מדינתנו'. וכך קרא הבעל-קורא הרה"ח ר' מרדכי שוסטערמאן שנים רבות גם בפרשתנו (ומה שבהקלטותיו מופיעות ההפסקות כאן כמנהג העולם, צ"ע) - הרה"ח ר' יוסף יצחק שי' אופן. וראה בעניין זה ב'התקשרות' גיליון תסט עמ' 18. ובגיליון תע עמ' 16 מובא על חומש נוסף שהשתמשו בו בבית-חינו לעקוב אחרי הקורא.

אגב, גם פירושו 'תורה תמימה' נזכר בס' השיחות תשמ"ט ח"א עמ' 252 (זאת למרות שידוע אי-הדיוק שבו בהעתקת מרז"ל ובכלל, ראה 'תורה שלימה', מילואים לדרך כו עמ' רפה ואילך, ובפרט בעמ' ש-שא. וראה בקשר לספר 'מקור ברוך' לבעל הת"ת, בקבצים: 'גידיל תורה' ג. גיליון יב עמ' מג, ו 'פעמי יעקב' גיליון מה, אב תש"ס, עמ' סא).

(2) כ"ה בתיקונים של הרב טובי' שי' זילברשטרם לסידור

במנחה אין אומרים 'צדקתך צדק'.
פרקי אבות - פרק א.

יום שלישי

י"ב בסיוון

סיום ימי התשלומין. זמן מתאים להחלטות טובות וביצוען, בשיעורי תורה והפצחה, באהבת ואהדות ישראל, ובנתינת הצדקה³.
ממוצאי היום, אומרים תחנון כרגיל⁴.

יום שישי

ט"ו בסיוון

התחלת מאסר אדמו"ר הרי"צ בשנת תקפ"ז.
יום חמישי בלילה, אור ליום שישי: סוף זמן קידוש לבנה לכתחילה, כל הלילה.

'תהלת ה' תשל"ח, שהגיה הרבי והסכים להדפסתם (תיקון זה נשמט מהדפוס. רשימת התיקונים נדפסה בקובץ 'הערות הת' ואנ"ש' 770, ג' אייר תש"ע עמ' 71).
(3) ע"פ 'תורת מנחם - התוועדות' תשמ"ט ח"ג עמ' 323.
(4) הן בארה"ק והן בחו"ל, ע"פ דברי אדה"ז בסידורו לפני 'למנצח'. יענ"ד. והטעם לפי שכל עניין תשלומין אלו הוא בעניין הקרבות, ואין בהן 'ספיקא דיומא' - אג"ק כרך כ עמ' רנא. לקוטי שיחות כרך ד עמ' 1312. וגם בק"ש שעל המיטה הערב אומרים תחנון דלא כמוצש"ק, ראה נטיית הרבי בעניין זה ב'התוועדות' תשמ"ג ח"ג עמ' 1414.

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש הסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ ז"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתכו

ערב שבת קודש

פרשת נשא

ח' בסיוון ה'תש"ע

יוצא לאור על-ידי

מכון ליובאוויטש שעל-יד

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ח' בסיון ה'תשע"ט – ט"ו בסיון ה'תשע"ט

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ח' בסיון	הלי תפילין ומוזיה וסי"ת פרק ב-ד.	הלי מתנות עניים.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע יג.
ש"ק	ט' בסיון	פרק ה-ו.	פרק ב.	מ"ע טו. יח.
א'	י' בסיון	פרק ח-י.	פרק ג.	מ"ע יז.
ב'	י"א בסיון	הלי ציצית.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ד.	מ"ע יז.
ג'	י"ב בסיון	הלי ברכות.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ה.	מ"ע יט.
ד'	י"ג בסיון	פרק ד-ו.	פרק ו.	מ"ע יט.
ה'	י"ד בסיון	פרק ז-ט.	פרק ז.	מ"ע יט.
ו'	ט"ו בסיון	פרק י-יא. הלי מילה.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ח.	מ"ע יט. טו.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**	זמן ציצית ותפילין	זריחה	סוף זמן ק"ש	חצות והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
ו', ח' בסיון	3.13	4.17	4.43	5.48	9.07	12.37	7.34.7	8.02
ש"ק, ט' בסיון	3.12	4.16	4.42	5.47	9.07	12.37	7.35.3	8.02
א', י' בסיון	3.11	4.15	4.41	5.47	9.06	12.38	7.36.0	8.03
ב', י"א בסיון	3.10	4.14	4.41	5.46	9.06	12.38	7.36.6	8.04
ג', י"ב בסיון	3.09	4.14	4.40	5.46	9.06	12.38	7.37.2	8.04
ד', י"ג בסיון	3.08	4.13	4.40	5.45	9.06	12.38	7.37.8	8.05
ה', י"ד בסיון	3.07	4.13	4.39	5.45	9.06	12.38	7.38.5	8.06
ו', ט"ו בסיון	3.06	4.12	4.38	5.44	9.05	12.38	7.39.1	8.06

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר נהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטי" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י
נשא	8:15	6:57	8:17	7:13	8:18	7:06	7:14	8:16
בהעלותך	8:20	7:02	8:22	7:17	8:24	7:10	7:18	8:21

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט
 מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז
 יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

לא מפחד

עוד בהיותו ילד קטן, היה רגיל לחזור ולשנן מה שלמד ב'חדר', וכדי שלא יפריעוהו, היה נוהג לילך לשדה וליער, ושם היה חוזר עניני התורה שלמד בחדר. וכאשר שאלוהו: הייתכן שילד קטן לא מפחד להיות לבדו ביער ובשדה? - השיב, שזוכר תמיד מה שצויה עליו אביו, שאין לו לפחד משום דבר, אלא רק מהקב"ה לבדו.

כאשר זוכרים שנמצאים תמיד עם הקב"ה - אין מתייראים משום דבר, גם כאשר נמצאים לבד בשדה ביער.

ועניין זה מאפשר גם לזכור תמיד את האהבה להקב"ה, ואת היראה והפחד מכל הדברים שאינם מוצאים-חן בעיני הקב"ה.

לימוד במלוא המאמץ וההתלהבות

כאשר המגיד בא אל הבעש"ט - עוד לפני שנעשה מגדולי תלמידיו, שגם אז היה כבר בעל מוחין ובעל מדות גדול ביותר, אלא שעדיין לא ידע אודות ררכי העבודה וההנהגה שלימד הבעש"ט - שאל אותו הבעש"ט קושיא בעניין מוקשה ב"עץ חיים" (אחד הספרים העמוקים שבתורה), ובהיותו כבר למדן וגאון גדול, אמר את פירוש הדברים. ואמר הבעש"ט, שעדיין אין זה פירוש הדברים לאשורו. חזר התלמיד ועיין עוד הפעם, ואמר, שכך הוא בכל זאת פירוש הדברים, ואם לאו - יואיל נא הבעש"ט לומר את פירוש הדברים.

ואז התחיל הבעש"ט ללמוד עם המגיד את דברי ה"עץ חיים", אלא, שלמד ברוב יגיעה, חיות והתלהבות, כפי שהיה דרך הלימוד אצל הבעש"ט, ועד כדי כך, שכאשר נזכר אודות "מלאכים", ראו הבעש"ט והמגיד את המלאכים שנתהוו על-ידי הלימוד, וכל החדר והבית נתמלא אורה.

אחר כך הסביר הבעש"ט לתלמידו, שהוא אמנם ידע את פירוש הדברים, אבל כיוון שלימדו לא היה במלוא המאמץ של כל כוחות נשמתו, ולא היה במלוא ההתלהבות הדרושה, לכן לא היה זה הלימוד המתאים. רק כאשר לומדים במלוא ההתלהבות ותוך כדי ניצול כל הכישרונות, עם כל המוח וכל הלב, אזי לימוד התורה הוא כדבעי למהוי.

בלי עולם הבא...

פעם התפלל להקב"ה ודרש ממנו לברך יהודי, ואף שהלה לא היה ראוי לברכה זו, הרי כיוון שהבעש"ט דרש זאת בתוקף, ומעומק נשמתו, נעתרו לבקשתו. אבל אחר כך אמרו לו, שכיוון שידע שהלה אינו ראוי לכך, ואף-על-פי-כן דרש זאת, מבלי הבט על כך שזוהו נגד סדר העולם, לכן מענישים אותו שלא יהיה לו עולם-הבא.

והשיב הבעש"ט, שהוא שמח על כך, כי, בידעו שלא יהיה לו עולם-הבא, יוכל מעתה לעבוד את הקב"ה לשמו בלבד, כדי לגרום תענוג להקב"ה, שזוהו עניין נעלה הרבה יותר מאשר התענוג של האדם.

הבעש"ט נמצא עם כל אחד על-ידי קיום הוראותיו

לקט סיפורים שסיפר הרבי בשנת המאתיים להסתלקות-הילולת הבעש"ט • בבואנו מחג השבועות שבו מלאו מאתיים וחמישים שנה להסתלקותו (תק"כ-תש"ע)

מנהיג ישראל נשאר עם תלמידיו

..בשנה זו מלאו מאתיים שנה מאז שנשמתו של הבעש"ט נפרדה מגופו, אבל - כמו כל נשמה של מנהיג בישראל - באופן שנשארה בין תלמידיו. ולכן, כאשר מזכירים "תורה" שלימד הבעש"ט, והולכים בדרכים שהורה הבעש"ט - אזי נמצא הבעש"ט עם כל אחד מאיתנו, ועוזר לנו ללכת בדרכים שגילה, ונתן כוח ובירך שילכו בהם, עד שיבוא משיח צדקנו ויוציא אותנו מהגלות, שאז הנה גם גופו של הבעש"ט יקום לתחייה, ונשמתו תתלבש בגופו, וכולנו יחד נלך אל הגאולה האמיתית לקראת משיח צדקנו. אלא, שכדי לזכות ולהגיע לזה - צריכים להתנהג על-פי הוראותיו של הבעש"ט.

אמן של ילדים

עוד לפני שלמד תורה עם הגדולים, התחיל ללמוד תורה עם ילדי-ישראל - הולכים לחדר, ולימדם לומר "מורה אני" ו"שמע ישראל", ולענות "ברוך הוא וברוך שמו", "אמן" ו"אמן יהא שמיה רבא", ואמר אחר כך, שהשנים הטובות ביותר של נחת-רוח ותענוג היו אותם השנים שבהם היה לומד עם הילדים הקטנים, מוליך ומלווה אותם אל החדר, ומחזירם מהחדר לבתיהם.

האם רוצים באמת?

פעם אחת ישב הבעש"ט עם תלמידיו בבית-הכנסת ובבית-המדרש ועסקו בתורה או בתפלה, וברחוב הסמוך עבר גוי עם עגלה, וכיוון שברחוב היה בוץ רב, לא היתה העגלה יכולה להמשיך לנסוע, ושקעה בבוץ. נגש הגוי לחלון בית-הכנסת שבו ישבו הבעש"ט ותלמידיו, הכניס את ראשו מבעד לחלון, וביקש שיעזרו לו להוציא את העגלה מן הברוך. כיוון שהעגלה היתה כבדה, והבוץ היה גדול - השיבו התלמידים שאין בכוחם להוציא את העגלה מהבוץ העמוק.

ענה להם הגוי - בשפה האוקריינית - "מאזשעשע דא ניע האָטשעשע", שפירושו: הנך יכול, אך אינך רוצה, וכיוון שאינך רוצה, אזי נדמה לך שאינך יכול.

לעורר על החידוש שנעשה על-ידי התגלות הבעש"ט

מהי "עבודה תמה", ומדוע מופיע עניין זה בראש ספר צוואת הריב"ש? • לאחר שהתגלתה תורת הבעל-שם-טוב בזמנה, הפכה לחלק מ"תורת חיים", שהממעיט בחשיבותה ככופר בתורה ייחשב • יש לנצל שנה מיוחדת זו - 'להרעיש' אודות הבעל-שם-טוב, ולהוסיף בכל הקשור בהפצת המעיינות הוצה • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו • לרגל מאתיים וחמישים שנה להסתלקות הבעש"ט

שהפנימיות של הבעל-שם-טוב, פנימיות עתיק, לוקחים דווקא על-ידי אדמו"ר הזקן, פנימיות אבא. וזהו חידושו של אדמו"ר הזקן בתורת חב"ד - להמשיך את כל העניינים בפנימיות, ובוזה דווקא ישנו הפנימיות של הבעל-שם-טוב.

ובהקדמה - ששיחה כזו (דלקמן) שייכת לי"ט כסלו, ומה שמדברים בזה עתה, הרי זה מפני ששנה זו היא מאתיים שנה להילולא של הבעל-שם-טוב. ומצד זה, ידפיסו בלי נדר את הספר "צוואת הריב"ש", וכדברי אדמו"ר הזקן¹ ש"הגם שבאמת אינה צוואתו כלל, ולא ציוה כלל לפני פטירתו", ויתירה מזה, ש"לא ידעו לכוין הלשון על מתכונתו", מכל מקום, "המכוון הוא אמת לאמתו".

וכיוון שפנימיות עתיק לוקחים בפנימיות אבא, הרי מובן, שאת הביאור בספר צוואת הריב"ש יכולים לקחת מתורתו של אדמו"ר הזקן, כדלקמן.

ב. בהתחלת הספר צוואת הריב"ש איתא: "להיות תמים בעבודתו יתברך, עבודה תמה".

ומשמעות הדברים, שזהו עניין עיקרי ביותר,

(5) תניא אגה"ר רסכ"ה.

א. ...בנוגע לעניינם של הרביים מצינו כמה סדרים:

הבעל-שם-טוב המגיד ואדמו"ר הזקן הם בחינת כח"ב (כתר חכמה בינה) של תורת החסידות (כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר¹). וישנו גם כפי שהם בחינת חב"ד (חכמה בינה דעת) דתורת החסידות.

אבל ישנה גם השיחה² שבה נתבאר שאדמו"ר הזקן הוא בחינת חכמה, אדמו"ר האמצעי הוא בחינת בינה וכו', ואילו הבעל-שם-טוב והמגיד הם ב' הבחינות שבכתר: עתיק ואריך.

ועל-פי זה, הנה כשם שנתבאר לעיל במאמר³ בעניין פנימיות אבא פנימיות עתיק⁴, שבחינת הרצון יש רק חיצונית התענוג, ובאופן מקיף, ודווקא בבחינת החכמה ישנו פנימיות התענוג, ובאופן פנימי - כמו כן יובן גם בנדרן דידן,

(1) ראה לקו"ר ח"א לו, סע"א ואילך.
(2) ראה סה"ש תרצ"ו ס"ע 141. תרצ"ז ע' 215. תרצ"ט ע' 322. תש"ב ריש ע' 19. תש"ה ע' 60. וראה גם אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ט"ס ס"ע תטז.
(3) ד"ה העושה סוכתו פ"ב (לעיל ע' 18).
(4) ראה לקו"ת נצבים מט, ד. ויש"נ. וראה גם סה"מ ה'שית ס"ע 49, ובהערת כ"ק אדמו"ר שם.

יברכך ה' וישמרך (ו,כד)

יברכך, שיתברכו נכסיך. וישמרך, שלא יבואו עליך שודדים (רש"י)

רז"ל אמרו (ב"ר פי"ד) "חמישה שמות נקראו לה (לנפש האדם), נפש רוח נשמה חיה יחידה". חמש דרגות אלו מתחלקות בדרך כלל לשתיים - נפש רוח נשמה, המלוכשים בגוף, הנקראים 'נכסיך'; וחיה יחידה, שנשארים מחוץ לגוף, שהם 'נכסי שמים'.

ולפי זה:

"שיתברכו נכסיך" - שתהיה ברכה והצלחה בעבודת הנשמה המלוכשת בגוף.

"שלא יבואו עליך שודדים" - שלא תהיה 'יניקה' לסטרא-אחרא מעבודה זו. לדוגמה: ההתפעלות שהאדם מרגיש בעת תפילתו לא תביא לאחר מכן כעס וכדומה, והרגש של תענוג אלוקי בתפילה לא יפנה את מקומו לרגש של תענוג גשמי.

(ספר המאמרים תש"ה עמ' 204)

יאר ה' פניו אליך (ו,כה)

"פניו" - היינו פנימיות רצון העליון וחפצו האמיתי.

"יאר ה' פניו אליך" - הארת פנימיות רצון העליון הוא אך ורק לישראל ולסטרא דקדושה דווקא; ואילו העכו"ם וסטרא אחרא מקבלים את חיותם מבחינת 'אחוריים', כאדם הנותן דבר לשונאו, שמשליכו מאחורי גבו.

למה הדבר דומה, למלך שעושה סעודה גדולה עבור שריו הנכבדים, כשעבדיו ושפחותיו אוכלים את שיורי האוכל והכלבים מלקקים את העצמות. ההשפעה אל השרים היא השפעה פנימית, שכן זוהי כוונתו ורצונו הפנימי של המלך בעריכת הסעודה; ואילו ההשפעה לפחותי הערך והכלבים היא השפעה חיצונית, מבחינת 'אחוריים'.

(קונטרס ומעין)

עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו (ז,ט)

קבוצת חסידים התאוננה פעם אחת לפני כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, שמקום מגורם קשה, ואין הם רואים ברכה בעבודתם למען הרבצת התורה והיהדות. תשובת הרבי התבססה על הפסוק שלנו:

"עבודת הקודש עליהם" - ההשגחה העליונה הביאה אותם למקום זה כדי שיעסקו שם בעבודת הקודש של הפצת התורה (הארון) והחסידות (המנורה).

"בכתף ישאו" - ולא בעגלה הרתומה לבהמה. כלומר: הנפש הבהמית אינה מסוגלת 'לשאת' משא זה, אין היא מבינה מדוע נגזר עליה לגור ב'פינה נידחת'; ובכל-זאת יש להמשיך לעסוק בעבודה זו.

(לקוטי שיחות כרך יג, עמ' 190)

וישמע את הקול מדבר אליו (ז,טז)

הוא הקול שנדבר עמו בסיני, וכשמגיע לפתח היה נפסק ולא היה יוצא חוץ לאהל (רש"י)

נאמר בכתבי האריז"ל, שלכל יהודי יש חלק בתורה, ככתוב (איכה ג) "חלקי ה' אמרה נפשי". הדבר נרמז בפסוקנו - לכל אחד ואחד יש חלק בתורה ש'מדבר' אך ורק 'אליו'.

(שיחת ש"פ נשא תשל"ה)

שלמעלה גם מבחינת אריז"ל.

אמנם, כל זה אינו אלא בחינת הגילויים בלבד, שהרי גם בחינת עתיק הוא כבר עניין של העתקה, שנעתק ונעשה בחינת עתיק לעולמות. וענינו בעבודה הוא בחינת התענוג כפי שבא במורגש¹¹.

ועל זה מוסיף, שצריך "לעבוד עבודה תמה", שזוהי העבודה שמצד עצם הנשמה, שמתקשרת עם העצמות, ולכן נקראת "עבודה תמה" (שאינן אחריה עבודה), "עבודה שהיא גומרת ומתממת את הדבר", שזוהי הגמר והתכלית.

ובזה גופא יש חילוק בין עבודת הצדיקים לעבודת התשובה - שעבודת הצדיקים שהיא באופן של אור ישר, אינה מגעת בעצם ממש, כי אם עבודת התשובה שהיא בבחינת אור חור¹².

ד. ועל-פי זה יש לומר גם בפירוש מה שכתוב בצוואת הריב"ש "להיות תמים בעבודתו יתברך, עבודה תמה":

הטעם שעניין זה הוא עיקר גדול שלכן מתחיל בו את הספר כולו, הוא - כיוון שהתכלית היא לקשר את העצם שלו עם העצמות. ובפסקאות שלאחרי זה מבאר את הסדר והאופן כיצד באים ל"עבודה תמה".

* * *

ה. בהמשך למדובר לאחרונה כמה פעמים אודות שנת המאתיים להסתלקות הבעל-שם-טוב, ישנם כמה וכמה ששאלו והקשו מהו העניין והחשיבות שבדבר. וכיוון שאי אפשר להשיב לכל אחד בפרטיות (ומה גם שישנם כאלו שקושייתם היא במחשבה...), יש להשיב על כך ברכים, וזאת - למרות העובדה שאצל השואלים נוגע בעיקר הקושיא, ולא כל כך התירוץ...

ובהקדמה - שאלו השואלים מהי החשיבות של שנת המאתיים להסתלקות הבעל-שם-טוב, הרי שאלה זו מוכיחה שגם במשך כל ה-199 שנים שלפני זה לא עשו מאומה לפרסום תורת הבעל-

שהרי בהמשך הדברים מונה כמה עניינים עיקריים, וכיוון שמקדים בעניין זה, הרי מובן, שזוהו עניין עיקרי יותר מהעניינים העיקריים שמונה לאחרי זה.

ואינו מובן: מהו החידוש שבו, ומהו העניין העיקרי שבו?

ג. ויש לבאר זאת על-פי שיעור היומי בתניא⁶ - שבו מבקש אדמו"ר הזקן מחסידים וקובע להם סדר בעבודת התפלה - שגם שם נזכר הלשון "לעבוד עבודה תמה":

כדי להבין הפירוש ד"עבודה תמה"⁷ - הנה כשם שיש עניינים בנגלה דתורה שנעשים מוארים על-ידי פנימיות התורה, כמו כן יש עניינים בפנימיות התורה שנעשים מוארים על-ידי גליא דתורה, ובגדון דין - מצינו בגמרא במסכת יומא⁸ הלשון "עבודה תמה", ופירש רש"י: "עבודה שהיא גומרת ומתממת את הדבר" ("ולא עבודה שיש אחריה עבודה"). והעניין בזה:

בשיעור תניא היומי מונה רבינו הזקן כמה וכמה מדרגות:

"החכמה והתבונה . . . לדעת לעשות את כל אשר צוה ה' בהשכל ודעת", שזוהי העבודה שמצד כוחות פנימיים, שהתחלתם הוא עניין השכל והחכמה.

ולמעלה מזה - העבודה מצד בחינת ה"רצון . . . אשר למעלה מן החכמה". וכיוון שברצון גופא יש כמה מדרגות, כידוע שישנו הרצון השייך אל השכל, וכמו "לעולם ילמוד אדם תורה במקום שלבו חפץ", שזוהו הרצון השייך אל השכל, מקיף השייך לפנימי, ואין זה אמיתית עניין הרצון - לכן מוסיף: "רצון פשוט", דהיינו, עצם הרצון, שלמעלה משייכותו אל הפנימי.

וגם זה אינו מספיק עדיין, אלא צריך להיות - כפי שממשך שם - "רוח נדיבה בכל איש אשר ירבנו לבו", שזוהי העבודה שמצד התענוג, שלמעלה גם מ"רצון פשוט". וענינו למעלה הוא בחינת עתיק,

(6) אגה"ק סכ"ב (קלה, א).

(7) ראה גם מכתב ה' אלול שנה זו (אג"ק ח"ט ע' תכא): "והעירייתו באחת ההתועדויות כו".

(8) כד, א.

(9) ע"ז יט, א.

פרשת נשא

נשא את ראש בני גרשון גם הם (ד, כב)

כמו שציוויתך על בני קהת (רש"י)

גרשון היה הבכור, ואף על פי כן מקדים הכתוב את בני קהת. מה הטעם לכך? גרשון - רומז לעבודה של גירוש ודחיית הרע, 'סור מרע'.

קהת - רומז לאסיפה וקיצוץ של מצוות ומעשים טובים, 'עשה טוב' (קהת מלשון 'ולו יקהת עמים', שפירושו 'אסיפת העמים').

זהו שגרשון נולד לפני קהת, כי סדר העבודה הוא 'סור מרע' ואחר כך 'עשה טוב', וכמשל הכנת ארמון לדירת המלך, שבתחילה מנקים משם את הלכלוך ('סור מרע') ורק לאחר מכן מכניסים לתוכו כלים נאים ('עשה טוב').

ובכל זאת הקדים הכתוב את בני קהת, שכן 'סור מרע' הוא רק הכנה ל'עשה טוב', אבל מבחינת תכלית הכוונה - 'עשה טוב' קודם.

(לקוטי שיחות כרך יג, עמ' 19)

ונעלם מעיני אישה ונסתרה (ה, יג)

מבואר בספרים, שהמשמעות הפנימית של קינוי וסתירה היא, שהקב"ה, ה'איש' של כנסת ישראל, 'קינא' והזהיר: "אל תסתרי עם איש אחר", היינו עם היצר הרע.

ויש לדקדק בזה: כיצד תיתכן 'סתירה' (הסתרות) כלפי שמיא, והלוא מקרא מלא דיבר הכתוב (ירמיה כג) "אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו, נאום ה'?"

התשובה לשאלה זו מובנת מפירושו של הבעל-שם-טוב על הפסוק האמור:

"אם יסתר איש במסתרים" - כשאדם מסתתר בפניו ומתמסר לתורה ועבודה, אבל "ואני" - הוא 'אני' בעיני עצמו, בעל גאוה וגסירות, אזי "לא אראנו נאום ה'" - "אין אני והוא יכולים לדור בעולם" (ערכין טו).

(לקוטי שיחות כרך ד, עמ' 1033)

ולקח הכהן מים קדושים בכלי חרש (ה, יז)

מים - "אין מים אלא תורה" (בבא קמא יז).

מים קדושים - רומזים לפנימיות התורה, תורת החסידות.

"ולקח הכהן מים קדושים" - על ה'כוהן' להשקות את הנפש החוטאת במעיינות פנימיות התורה, שכן המאור שבה (רמז לסודות החכמה, קה"ע) מחזירו למוטב (ירושלמי חגיגה פ"א).

"בכלי חרש" - יש להפיץ את מעיינות החסידות גם ב'חוצה', ועד ל'חוצה' כזה שאין 'חוצה' למטה ממנו.

(לקוטי שיחות כרך ד עמ' 1311)

שם-טוב, ומצד עצמם לא היו עושים מאומה גם בשנת ה'201'!

- כשהייתי¹³ בפאריז נתתי פעם צדקה בלילה, ונגש אלי יהודי זקן ושאל: מאי האי? הרי איתא בכתבי האריז"ל¹⁴ שאין ליתן צדקה בלילה?! ולאחר זמן, כשביקרתי אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר בפולין, וספרתי לו על דבר מאורע זה, נענה כ"ק מו"ח אדמו"ר ואמר: כנראה שהלה לא נתן צדקה גם ביום!...

ומקור הדברים הוא בדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר בשיחת חג הפסח תש"ג¹⁵, על דבר הסיפור אודות

ז. ובהקדמה:

בנוגע לכללות עניין התגלות הבעל-שם-טוב, יש להקשות, לכאורה, שאם זהו דבר המוכרח כו', אם כן, למה לא היה עניין זה בשנים שלפני זה. ועל דרך זה בנוגע לפרטי העניינים הקשורים עם הבעל-שם-טוב, כמו יום הולדתו בח"י אלול, שנתגלה בזמן מסויים, ולא היה ידוע לפני זה¹⁹.

אך הענין בזה - ש"הכל עשה יפה בעתו"²⁰, כפי שמצינו בנוגע לכללות עניין מתן תורה לאחרי כ"ו דורות דווקא²¹, ועל דרך זה בתורה גופא הנה מדור לדור מתגלים עניינים חדשים שלא היו ידועים לפני

השואלים מה החשיבות של שנת המאתיים

להסתלקות הבעש"ט, שאלה זו מוכיחה שגם במשך כל

ה'199 שנים שלפני זה לא עשו מאומה לפרסום תורתו

זה (אף שכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש נאמר למשה מסיני²²).

ולכאורה יכולים להקשות: הייתכן, הרי אין שינויים ברצון העליון? - אך העניין הוא, שכך נקבע מלמעלה שכל דבר יתגלה בזמנו המתאים, לפי צורך הזמן והדור, וכיוצא-בזה.

ומובן, שכבוא הזמן להתגלות עניין זה, הרי זה נעשה חלק מהתורה - "תורת חיים", שבה צריכים להיות כו', ומי שאינו מקבל עניין זה, הרי זה על דרך מה שכתב הרמב"ם²³ ש"האומר שאין התורה מעם ה' אפילו פסוק אחד אפילו תיבה אחת אם אמר משה אמרו מפי עצמו, הרי זה כופר בתורה, וכן הכופר בפירושה והוא תורה שבעל פה", "אפילו אמר כל התורה כולה מן השמים חוץ מדקדוק זה כו"²⁴, הרי זה כאילו כופר ב'אנכי ה' אלקיך"²⁵.

הרה"צ ר' נחום מטשערנאביל, שתוכנו הוא כיצד לבחון ולדעת מאיזה מקור באה הסברה והטענה כו'.

א. ולגופו של עניין:

לכל לראש יש להדגיש את גודל העילוי שבהזכרת זכות אבות, כפי שמצינו בגמרא¹⁶ ש"הממונה על הפירות אומר האיר פני כל המזרח עד שבחברון", "להזכיר זכות אבות מזכירין חברון"¹⁷, ועל דרך זה בנוגע לאבות החסידות, החל מהבעל-שם-טוב, וכידוע המנהג שבמוצאי שבת קודש מזכירים אודות הבעל-שם-טוב¹⁸.

וכיוון שכן, הרי מובן גם פשוט, שכאשר יש הזדמנות מיוחדת להזכיר אודות הבעל-שם-טוב, יש לנצל זאת כדי לעורר אודות החידוש שנעשה על-ידי התגלות הבעל-שם-טוב.

19 ראה גם לקו"ש חכ"ד ע' 178. וש"נ.
20 קהלת ג, יא.
21 ראה ב"ר פכ"ד, ה. קה"ר עה"פ (פ"ג, יא וב).
22 ראה לקו"ש ח"ט ע' 252. וש"נ.
23 הל' תשובה פ"ג ה"ח.
24 סנהדרין צט, א.
25 יתרו ב, ב. וראה פיהמ"ש להרמב"ם סנהדרין פ' חלק היסוד הח'.

13 ראה גם תו"מ חכ"א ס"ע 272 ואילך. וש"נ.
14 ראה נגיד ומצוה (בתפלת שחרית). שער הכוונות ענין תפלת ערבית דרוש א'. פע"ח שט"ו פ"א.
15 שיחת ליל ב' דחה"פ ס"ל (סה"ש תש"ג ע' 67 ואילך).
16 יומא כה, ב.
17 פרש"י שם - מירושלמי שם פ"ג ה"א.
18 ראה בעש"ט עה"ת בהקדמה אות פב ואילך. וש"נ.

"משה קיבל תורה מסיני"

משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וזקנים לנביאים ונביאים מסרה לאנשי כנסת הגדולה. הם אמרו שלושה דברים (פרק א משנה א)

פירוש כ"ק אדמו"ר:

השאלות במשנתנו: א) למה מפרט התנא את סדר המסורה ואינו אומר בקיצור שמשנה קבל תורה מסיני ומסרה לדורות הבאים, עד לאנשי כנסת הגדולה. ב) הרי חלקם של הנביאים בקבלת ומסירת התורה אינו מצד מעלת הנבואה (דהרי אסור לפסוק הלכה על-פי נבואה) אלא להיותם חכמים; ולמה מתאר אותם התנא כ"נביאים" (ג) הם אמרו שלושה דברים - מניינא למה לי?

והעניין:
התנא מלמדנו חמש תכונות נפשיות הנדרשות בלימוד התורה.
משה - מעלתו המיוחדת בקשר לתורה היא ענוותנותו הגדולה, וכמו שאמרו רז"ל שמפני שמיעט את עצמו נקראת התורה על שמו. ותכונה זו מכשירה את האדם להיות "כלי" לתורה.
יהושע - על יהושע נאמר "לא ימיש מתוך האוהל", היינו שהיה מסור ונתון לתורה בלבד. וכך צריכה להיות גישתו של כל אחד, כי גם מי שאין תורתו אומנותו, הנה בזמן שלומד יהיה כאילו אין לו שום "אומנות" אחרת - תורתו אומנותו.
לאחר שתי תכונות אלו, הנדרשות כהכנה ללימוד התורה, מפרט התנא שלוש תכונות השייכות לעצם הלימוד:

זקנים - אמרו רז"ל "זקן - זה שקנה חכמה". כדי שהתורה תהיה קניינו העצמי של האדם (על דרך הקונה דבר בממונו) עליו להשקיע בה עמל ויגיעה.
נביאים - כשלומד אדם באופן של "לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא" זקוק הוא לסייעתא דשמיא, שיכוון לאמיתת ההלכה. עניין "סייעתא דשמיא" כפי שהוא בדור שלם - מתבטא בדור הנביאים.
אנשי כנסת הגדולה - תפקידם של אנשי כנסת הגדולה היה לפסוק הלכה למעשה ולתקן תקנות. ידיעתו של הלומד שההלכה נוגעת למעשה בפועל, מעוררת אצלו עיון רב ומיוחד, מתוך יראה שמא לא יכוון אל האמת, ועל-ידי עיונו זה - הרי הוא מכוון אל האמת.
הם אמרו שלושה דברים - מצד בחינת אנשי כנסת הגדולה שעניינם הלכה למעשה ותיקון תקנות נתחדש שיש שלושה דברים.
דהנה, כל עוד שלא הגיע אדם להוראה למעשה (בחינת אנשי כנסת הגדולה) ביכולתו לומר שלגבי יש "שני דברים" בלבד - נותן התורה יתברך והאדם הלומד תורה. אבל משהגיע להוראה, עליו לדעת שיש "שלושה דברים": נותן התורה; האדם הלומד; והעולם, שעליו חלים פסקי התורה. כלומר - עבודתו היא לברר ולזכר את העולם על-ידי פסקי התורה.

(מהתוועדות שבת קודש פרשת נשא תשל"ו - על-פי רשימת השומעים, ביאורים לפרקי אבות (א) עמ' 25-26)

שנים בשייכות לבעל-שם-טוב, כמו המישים שנה, שנקרא "עולם"²⁸, ובנדרון דידן, מאתיים שנה להסתלקות הבעל-שם-טוב, יש לנצל זאת כדי לעורר על דבר ההוספה בעבודת הפצת המעיינות חוצה, בפועל ממש, שהרי המעשה הוא העיקר²⁹, ומתוך שמחה וטוב לבב.

ויעזור השם יתברך שגם בשנה הבאה לא יוחלש עניין זה, וימשיכו להרעיש ("טומלען") אודות הבעל-שם-טוב, ובאופן של הוספה, על דרך מה שכתוב באגרת הקודש³⁰ ש"בכל שנה ושנה יורד ומאיר... אור חדש ומחודש... עליון יותר שלא היה מאיר עדיין מימי עולם אור עליון כזה".

ועד שנזכה לקיום היעוד³¹ "הקיצו ורננו שוכני עפר", החל מהבעל-שם-טוב, וכל רבותינו נשיאינו, עד לכ"ק מ"ח אדמו"ר, בעגלא דידן.

(קטעים מהתוועדות יום ב' ה"ס תש"כ, התוועדות ש"פ בראשית ה'תשכ"א.
תורת מנחם כ"ז עמ' 31-33, וכרך כט עמ' 141-143)

28 ראה קידושין טו, א. מכילתא (ופרש"י) משפטים כא, ו.
29 אבות פ"א מ"ו.
30 תניא אגה"ק ס"ד (קב, ב).
31 ישעי' כו, יט.

- ישנו יהודי בשם ר' אלחנן כהן, שהיה לומד עם קבוצה של מלומדים²⁶, ופעם אחת, כשיבר אודות קיום מצוות מעשיות, כמו כשרות, בשר בחלב, נענה אחד המסובים ואמר, שהאיסור של בשר בחלב הוא רק בבשר בהמה, אבל בשר עוף מותר לאכול בחלב... ואכן, מצינו בגמרא²⁷ שלדעת ר' יוסי הגלילי בשר עוף מותר בחלב, ואם כן, לכאורה יש צדק בדבריו, שהרי לא צריכים להיות צדיק גדול יותר מר' יוסי הגלילי!...

אבל, מובן וגם פשוט שכל זה הוא קודם שנקבעה ההלכה, אבל לאחר שנקבעה ההלכה - הרי מי שאוכל בשר עוף בחלב עובר על איסור התורה ונקרא רשע כו'.

ועל דרך זה מובן בנדרון דידן, שלאחרי שנתגלתה תורת החסידות על-ידי הבעל-שם-טוב, הרי זה חלק מ"תורת חיים" וכו'.

ואכן רואים במוחש גודל פעולת ההתגלות של תורת החסידות בכללות עניין קיום התורה ומצות.

ח. וזוה מובן, שכאשר נשלם מספר מיוחד של

26 ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ח ע' מג. ח"ט ע' ו. ס'
"זכרון לבניישראל" (קה"ת, תשנ"ו) ע' קפד בהערה.
27 חולין קטז, א.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

יהודים דורשים בצדק: מה עניין הגלות!?

לאחר אריכות הגלות – כל יהודי טהור ונקי

...עניין בעל ואשתו, איש ואשה, הוא – הקב"ה וישראל, אשר כפי שהדבר נשתלשל למטה זהו איש ואשה (כפי המדובר בארוכה בשיר השירים) – אשר ביניהם היו חופה וקידושין.
אבל ייתכן, שלאחר מכן יהיה העניין של "כי תשטה אשתו", שאצל יהודי נכנס בו רוח שטות ויעשה עבירה, ש"אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות", אך לאחר מכן מתברר ומתגלה שהיהודי לא נטמא והוא לגמרי טהור ונקי – מכיוון שכל עניין העבירה בא מצד הרוח שטות, לא מצד עצמו, וכפי שהזוהר אומר – "נפש כי תחטא – תוהא"? אצל יהודי לא יתכן עניין של חטא, זהו רק מה שמצד הרוח שטות שנכנס בו עבר הוא בפועל חטא.
וכיצד מגלים שהיהודי הוא באמת טהור? – זהו על-ידי שנותנים לו "מי המרים המאריים", אלה אלפי השנים שיהודים שרויים בגלות, יום אחר יום, שנה ועוד שנה, מאות שנים אחרי מאות שנים, אלף שנה אחר אלף שנה של גלות! – וזה מגלה שכל יהודי הוא טהור ונקי, עד אפילו קל שבקלים שמוכן ללכת על מסירת נפש כאשר מגיע לדבר הקשור עם עצם השידוך בינו לבין הקב"ה. הרי יש לו "בעל", הקב"ה – אם כן, כאשר מגיע לעצם הקישור שלו עם הבעל – הולך הוא על מסירת נפש!
אין זה אלא שמצד "אשר הרעתי", שהקב"ה ברא את היצר הרע – ייתכן שתהיה הווא-אמינא למצב הפכי.

די לעניות – יש לתבוע משיח בתוקף!

עניין זה קשור גם לסיום המסכת (סוטה), לפי הגרסא שהמסכת מסתיימת במה שאמר ר' יוסף "לא תיתני ענה דאיכא אנא". והביאור בזה:
אין בנמצא ענויים גדולים כיהודים, ככנסת ישראל – מכיוון שמעיקר הדברים היו צריכים ישראל לתבוע בזרוע שהקב"ה ייתן להם הכול כדי המלך: על-פי דין מגיע להם הכול, שהרי הקב"ה (כביכול) אנסם "כפה עליהם הר כגיגית", שלכן "לא יוכל לשלחה גוי".
יתר על כן, ליהודים יש את כל הצדק לדרוש: מהו עניין הגלות, איזה עניין הוא זה שהבעל הלך למדינת הים, כיצד יתכן – כאשר היו חופה וקידושין על-פי דת משה וישראל בין האשה – ישראל, לבעלה – הקב"ה, ונוסף לכך – האשה נקייה וטהורה – כיצד יתכן שהבעל הלך למדינת הים, והגלות קיימת?
ואפילו אם ישנו חשש שהאשה עשתה משהו – הרי גם זה אינו באשמתה, אלא אשם הבעל, כי הוא ברא את היצר הרע, והוא על זה "מתחרט בכל יום!"
אם כן, איזו הצדקה יש לבעל, הקב"ה, להתנהג כך, לעזוב למדינת הים, ולשלוח את ישראל בגלות?!
– אלא מכיוון שיהודים הם ענויים, שאין ענויים למעלה מהם – לכן אינם תובעים זאת! – אך כמה הוא השיעור להיות עניו – הכה על השולחן ואמור שיביאו את משיח תיכף ומיד!!

(משיחת ש"פ בהעלותך תשמ"א. שיחות קודש תשמ"א סעי' נו – בלתי מוגה)

ירושלמי. זה כבר זמן רב אשר כ"ק אד"ש דורש מהאחים שולזינגר להוציא לאור את הירושלמי, ובפורים (תשי"ז?) דיבר שיחה מיוחדת אודות עניין ההדפסה, אשר כנראה היתה מיועדת להם – מתוך יומן משנת תש"כ אשר נדפס בספר 'דיוקנו של חסיד', הרב צבי הירש גאנזבורג (אדר ראשון תשס"ח) עמ' קמ"ז.

בקרוּב יצאו מ'בבל' ויבואו ל'ירושלים'

מאז ומעולם עסק הרבי עצמו בלהט בלימוד הירושלמי, חידש ופירש תילי תילים של ביאורים והמריץ אחרים. אולם משנת תש"מ ואילך, מעת שהכריז האדמו"ר בעל 'לב שמחה' מגור על סדר לימוד יומי בירושלמי (במהלך הכנסיה הגדולה שהתקיימה בחודש שבט בירושלים ת"ו, כנ"ל), קבלו הדברים הדגשה יתירה.
ב'הדרנים' שהשמיע הרבי כדרכו בהזדמנויות שבהן ערך סיומי מסכת, החל לערוך ברבים השוואה בין הבבלי והירושלמי: "וכנהוג לאחרונה (בעריכת סיום מסכת) – נתעכב על השינויים שבין הבבלי והירושלמי"... (הדרן על מסכת מגילה תשמ"ג – התועדויות תשמ"ג כרך ג' עמ' 1353).
ובואו תשרי תשמ"ג (שם כרך א' עמ' 66-65): "וכנהוג לאחרונה – להתעכב על השינויים שבין תלמוד בבלי לתלמוד ירושלמי, ובפרט שלימוד הירושלמי הוא עניין שהזמן גרמא כי בקרוּב ממש יוצאים מ"בבל" (כללות עניין הגלות) ובאים ל"ירושלים", בגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו".

"מש"ס לש"ס כו" (כמבואר בפירוש רש"י ותוספות שם – ד"ה אפי'), וכן המבואר על-ידי אדמו"ר האמצעי (שערי אורה כבב, ואלך) בחילוק שביניהם (עין בבא מציעא פה,א), ולפועל הרי מסכת שקלים – כמצוות מחצית השקל עצמה, המלמדת שיהודי הוא דבר שלם רק כאשר הוא מתאחד עם זולתו...

הדפסת הירושלמי עם הבבלי

הרבי עודד וחזק את ידי המדפיסים שולזינגר, שיוזמו להדפיס את הש"ס בבלי וירושלמי בכרך אחד, וכך כתב במכתב תמיכה מיוחד ב' במרחשון תשכ"ו (אגרות יקודש כרך כד עמ' טו):
ימים אלו נוסע לביקור באה"ק ת"ו אחד מהמדפיסים המפורסמים האחים שולזינגר ש' שזכו והצליחו להוציא לאור תורת ראשונים ואחרונים בהדר ויפיו חיצוני וגם פנימי, מתחיל מחמשה חומשי תורה ש"ס בבלי וכו' וכו', הם הן גם המדפיסים שהוציאו לאור ספר לקוטי תורה לאדמו"ר הזקן נוסף על כמה ספרי חסידות שהדפסנו על-ידם, וכיוון שרכש לבם דבר טוב להוציא לאור ש"ס ירושלמי ביחד עם ש"ס בבלי עם כל פירושיהם וכו' הצעתי להנ"ל לבקר את כת"ר ולקבל חוות-דעת אודות תכנית הוצאת הש"ס (חגיגה יו"ד עמוד א') ביחד, והרי זה עניין הנוגע לרבים ולזכות הרבים. מסתבר שהדפסת הירושלמי היתה יוזמה של הרבי עצמו:
ביום א' י"ט אלול תש"כ שהה ביחידות המדפיס מר שמואל שולזינגר, וכפי שסיפר אחר-כך, דרש כ"ק מאתו כי יוציא לאור את התלמוד

לימוד הבבלי עם הירושלמי

לקראת מעמד סיום הירושלמי עורר הרבי לסיים ולהשלים את המסכתות והפרקים החסרים בירושלמי, כדי לסיים את הש"ס כולו • הצביע על הפלא שבהדפסת חלקים מהירושלמי עם הבבלי, הנלמדים במסגרת 'דף היומי' - הבבלי • לאיזה צורך חרג הרבי ממנהגו וכתב בחול המועד, ומדוע נבחרה מסכת שקלים דווקא להיות המאחדת בבלי וירושלמי • רשימה שנייה

מגלגלין "סיום" ליום זכאי

הרי זה עניין שלפי עניות דעתי דבר האבוד ושהזמן גרמא ולכן כותבני בחול המועד - הגעתיני ידעיה על דבר קא סלקא דעתך דקביעת יום הסיום דהירושלמי בי"א אייר (ובהוספת רק פרק אחד) והנה על-פי זה - רוב דסדר טהרות לא נכלל - לא בלימוד דדף הבבלי ולא - דהירושלמי, באם "גלגלו" הסיום ליום זכאי - תשלומין דחג השבועות (וגם יום הילולא בבית גור) - זמן לכלול על כל הנזכר לעיל, המסכת שמוסיימת את הש"ס בהסיום ואת כבוד-תורתו הסליחה - שנדרשתי ללא ששאלוני (וכיוון שכבר התחלתי בנידון זה פנים אל פנים - לפי עניות דעתי, מוכרחני לגמור הני"ל). בבית גור אכן נענו להצעת הרבי בדרך זו: הושיבו קבוצת אברכים תלמידי-החכמים שישבו וסיימו את כל המסכתות (והפרקים) החסרים.

בירושלמי תובעים דרגה נעלית יותר

בשיחת י"ג תמוז תשל"ה ביאר הרבי את פלוגתת הבבלי והירושלמי לגבי המקור ממנו למדים ש"אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד

בכנסייה הגדולה של גדולי התורה, שהתקיימה בחורף תש"מ, הציג האדמו"ר מגור, רבי שמחה בונים אלתר זצ"ל, ללמוד דף יומי בתלמוד הירושלמי, והצעתו התקבלה בהתלהבות. כמה שנים לאחר מכן - בי"ג אדר ראשון תשד"מ - כשביקר אחיו הגה"צ רבי פנחס-מנחם אלתר, אז ראש ישיבת שפת אמת ולימים האדמו"ר בעל 'פני מנחם', שוחח עמו הרבי בפרוטרוט על התקנה החדשה, והציע שנכון וראוי להשלים את המסכתות החסרות בתלמוד הירושלמי, על-ידי הוספת המשניות שאין עליהן גמרא. לגבי עצם התקנה, התבטא הרבי (בצל החכמה עמ' 264): כנראה, נתקבל הלימוד דף היומי בתלמוד ירושלמי. והוסיף (שם עמ' 272): היה טוב ונכון לערוך "סיומים" בפרסום גדול, מכיוון שעל-ידי זה יתפרסם יותר כל העניין כולו. ובפרט בארצות הברית. בודאי צריך להיות ה"סיום" בפרסום גדול. בחול המועד פסח של אותה שנה (ה'יכל מנחם' כרך ב' עמ' מג. 'מאוצר המלך' כרך א' עמ' 148) כתב הרבי לרב פנחס-מנחם פתק מיוחד, בהתייחסו ל"סיום" והמועד שנקבע לו:

ראש" - שהבבלי מסיק שהלימוד הוא מ"עבדו גו' ביראה", ואילו בירושלמי הובאו למסקנה ב' הלימודים ("השתחוו גו' בהדרת קודש" ו"עבדו גו' ביראה"), ותוכן הדברים (ליקוטי שיחות כרך לד עמ' 73-74) כדלהלן: ככל הוא מצב של גלות, שאין שם גילוי הקדושה, ועד שגם על תלמוד בבלי אמרו ב"מחשכים הושיבני", מצב של חושך והעלם והסתר - ולכן בתלמוד בבלי מסיק (כדעת רבי נחמן בר יצחק) דילפינן "כובד ראש" מ"עבדו את ה' ביראה", דהיינו יראת חטא, כי במצב של בבל (חושך) מודגש שאי אפשר לתבוע מאיש ישראל יותר מדרגא זו ביראת ה'; מה שאין כן בתלמוד ירושלמי - תורת ארץ-ישראל, ששם "עיני ה"א בה מרשית השנה ועד אחרית שנה", יותר קל להגיע למדרגות נעלות ביראת ה', ולכן הובאה שם גם דעת ריב"ל (ואדרבה, דעה זו הובאה לראשונה), שילפינן לה מ"השתחוו לה' בהדרת קודש", בהדרת קודש... גם בסיום מסכת סוטה, שערך הרבי בהתוועדויות ערב חג השבועות, יום ב' דחג השבועות וש"פ נשא - תשמ"ב (לקוטי שיחות כרך לח עמ' 40 ואילך), הסביר (שם עמ' 45), כי בירושלמי מדובר בדרגה נעלית יותר של ענוה ובבבלי בדרגה נמוכה יותר. זאת בהתאם לזמנם, שהרי תלמוד בבלי חובר לערך מאה שנה לאחר שחיבר רבי יוחנן את הגמרא הירושלמית. משום כך, מודגש בכל אחד מהם את הדבר שיש ללמוד למקומו ולזמנו: בירושלמי מדגיש את הלימוד מהלל ושמואל להיות עניו בתכלית, בהתאם למקומו (ארץ-ישראל) וזמנו, ואילו הבבלי, ש"במחשכים הושיבני", ומחמת ירידת הדורות (וגם נסות הרוח ירדה לבבל), כבירא ליה שדי שתהיה על כל פנים דרגת ענוה כמו שהייתה להלל ושמואל בתחילת זמנם. שכן גם אצלם היו בפשטות כמה זמנים ודרגות, וכן נתעלו מזמן לזמן במדרגתם.

כיצד הגיעה "שקלים" לבבלי?

לאחר ביקורו של הגאון רבי פנחס-מנחם אלתר ציין הרבי בכתב יד קודשו (בצל החכמה עמ' 259

הע' 4; צילום כתי"ק בספר שמן ששון מחברך, כרך א' עמ' 89):

להעיר אשר על-פי חוקרי הדפסת התלמוד (בעל המחבר ספר דקדוקי סופרים, ועוד) - כשהדפיסו כל תלמוד בבלי בשלימותו (וינציא ר"פ רפ"ג), הדפיסו בו מסכת שקלים עם תלמוד ירושלמי, ובסוף מסכת הוריות - גם תלמוד ירושלמי. - וכן הוא בהוצאות תלמוד בבלי שראיתן.

כשנתיים לפני פרסום תקנת לימוד הירושלמי התייחס הרבי להכללת מסכת שקלים בלימוד דף היומי בבבלי. זה היה בי"ג ניסן תשל"ח. אז קיים הרבי התוועדות מיוחדת ובה ערך סיום על מסכת פסחים וגם ביאר את הקשר להתחלת מסכת שקלים בכמה אופנים כדלהלן:

פדיון הבן (הנזכר בסיום מסכת פסחים) נעשה באמצעות חמשת שקלים; גלות מצרים החלה במכירת יוסף בעשרים כסף; קרבן פסח הוא קרבן יחיד אבל יש בו גדרים של קרבן ציבור (החל מ"אתי בכנופיא"), ובדומה לו גם מחצית השקל שענינו לחבר ב' חצאים (הפכים).

לאחר מכן המשיך ואמר:

בנוגע למסכת שקלים מצינו דבר פלא, שמומנו למדים הוראה מיוחדת בנושא "ואהבת לרעך כמוך":

ידוע הנפסק בהלכות תלמוד תורה אודות מה שיהודי צריך ללמוד (על כל פנים פעם אחת) במשך ימי חייו - הן תלמוד בבלי והן תלמוד ירושלמי. אבל מדובר בשיעורים שונים (בפני עצמם), בבלי מחד, וירושלמי מאידך.

בין מסכתות הש"ס יש כאלה שיש בהן גם בבלי וגם ירושלמי, ויש שאין בהן אלא ירושלמי, ובפרט בתחילה בסדר זרעים.

בכך שונה מסכת שקלים אשר "מנהג ישראל" (ש"תורה הוא") שבשעה שמוזכרים תלמוד בבלי כוללים עמו תלמוד ירושלמי מסכת שקלים (הנכרך עמו), ולומדי הבבלי לומדים אפוא גם ירושלמי מסכת שקלים.

והרי חלוקים הבבלי והירושלמי מקצה לקצה, וכדמצינו במסכת שבת (קמ"ב), לגבי ההבדל בין תלמידי חכמים שבבבל ותלמידי חכמים שבארץ-ישראל, וכפי שמחלקת הגמרא (שם י' רע"א)